

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ:
НОВАЦІЇ, ДОСВІД ТА
ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

**Запоріжжя
2023**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(кафедра дошкільної та початкової освіти)
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. КОМІСІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ
(Республіка Польща)
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА
КЗ СУМСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ АКМЕОЛОГІЇ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ:

НОВАЦІЇ, ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

Запоріжжя

2023

Редакційна колегія:

Заверико Наталія Віталіївна – завідувач кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти Запорізького національного університету, кандидат педагогічних наук, професор

Іваницький Олександр Іванович – завідувач кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності Запорізького національного університету, доктор педагогічних наук, професор

Пономаренко Ольга Вікторівна – декан факультету соціальної педагогіки та психології Запорізького національного університету, доктор педагогічних наук, професор

Сущенко Лариса Олександрівна – завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Запорізького національного університету, доктор педагогічних наук, професор

Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи : збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (20 квітня 2023 року, м. Запоріжжя) / за заг. ред. Л. О. Сущенко. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 215 с.

У збірнику представлено тези доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи», що розкривають теоретичні та практичні основи розвитку вищої освіти в Україні, проблеми дошкільної, початкової і спеціальної освіти в сучасному освітньому просторі та шляхи безперервного професійного розвитку й підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність інформації, що надана в рукописах.

Важливість впровадження стратегій розвитку критичного мислення на уроках є передумовою активної пізнавальної діяльності – нестандартної, цікавої, творчої роботи, яка викликає в учнів інтерес до знань і сприяє їх емоційному, психічному та інтелектуальному розвитку.

Основною моделлю побудови навчання, повинно бути поєднання індивідуальної роботи учнів з інтерактивною взаємодією, неупереджене дослідження предмета або проблеми [3, с. 16]. Процес починається з того, що учні виявляють, що вони знають про певне питання і з'ясовують, що їм потрібно дізнатися. Потім вони можуть вільно виявляти факти, розглядати варіанти, і нарешті, рефлексувати над цими фактами. При цьому вони порівнюють інформацію (власну, інших учнів та експертів) і використовують її як основу для власних суджень. Діти краще навчаються, коли обговорюють тему разом зі своїми однокласниками. Застосовуючи власне мислення та обґрунтовуючи власну точку зору, вони починають розуміти проблему глибше.

Таким чином, критичне мислення формується поступово і є результатом щоденних зусиль вчителів та учнів. Систематичне впровадження цієї технології в закладах освіти сприятиме тому, що в учнів розвиватимуться вміння критично мислити і в повсякденному житті. Саме на рівні початкової освіти закладається фундамент для формування критичного мислення як наскрізного вміння особистості.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. М. Нова українська школа: порадник для вчителя / під заг. ред. Бібік Н. М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
2. Терно С. О. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії. Харків : Основа, 2012. 93 с.
3. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 192 с.

Катаріна Шрамко

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Світлана Макаренко

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри дошкільної освіти,

Маріупольський державний університет

(м. Київ, Україна)

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ

Останні події в Україні – повномасштабне вторгнення країни-агресора на територію нашої країни – вкотре привертають увагу освітян до проблеми виховання патріотів своєї держави, національно-свідомих громадян, відданих своїй Батьківщині. Особливо важливим для нас, як представників педагогічної спільноти, стає виховання підростаючого покоління, безмежно люблячого рідну країну та готового до діяльності на її користь. А це можливо лише за умови запровадження нової системи виховання

нових українців, постійного розвитку методик і технологій національно-патріотичного виховання.

У Концепції розвитку громадянської освіти в Україні, Стратегії національно-патріотичного виховання в системі освіти України одним із пріоритетних напрямків освіти визначається формування національно-культурної громадянської ідентичності, національно-патріотичного світогляду, збереження та розвитку суспільно-державницьких та духовно-моральних цінностей українського народу.

Плекання патріотів української держави має починатися з дошкільного віку, оскільки саме в цьому віці відбувається становлення особистості, яка в подальшому буде визначати гідну історію нації. Базовий компонент дошкільної освіти підкреслює необхідність формування соціально-громадянської компетентності дошкільників, що полягає у прояві соціальних почуттів, любові до Батьківщини, готовності до участі у соціальних подіях, повазі і любові до батьків, роду, культурних надбань українського народу, повазі до громадянських цінностей.

Сучасні вчені (І. Бех, А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій, О. Сухомлинська, К. Чорна, Л. Чупрій та багато інших) приділяють значну увагу обґрунтуванню теоретичних засад національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Аналіз науковцями змісту патріотизму як почуття, як особистісної цінності дозволив визначити патріотичне виховання як цілісний, цілеспрямований, свідомо організований процес становлення та розвитку особистості активного громадянина-патріота України, якому притаманне ціннісне ставлення до Батьківщини, рідної природи, українського народу, історії, матеріальних та духовних надбань суспільства [1, с. 28]. Національне виховання науковці трактують як виховання на основі створеної самим народом системи ідеалів, поглядів, переконань, традицій, звичаїв, що спрямоване на оволодіння морально-духовними цінностями народу та забезпечує єднання і спадкоємність поколінь, соборність народу.

Національно-патріотичне виховання дошкільників – процес непростий, тому недостатньо бути просто педагогом, треба бути педагогом-новатором, застосовувати сучасні підходи до змісту, форм і засобів освітньої роботи, використовувати інноваційні методи та технології.

Однією з таких інноваційних технологій роботи з дітьми дошкільного віку є проєктна технологія. Від інших технологій організації освітнього процесу у ЗДО її вирізняє проблемно-орієнтований метод навчання, практичне застосування дітьми наявних у них знань й умінь; нежорстке формулювання завдань або їх варіативність, що підвищує самостійність і творчість дошкільнят; інтерес до діяльності, приносить публічний результат, особисту зацікавленість у ньому [2, с. 129]. Також важливо, що в дітей з'являється усвідомлення значущості спільних зусиль роботи в команді, групі, колективі, розуміння власних можливостей, прагнення їх реалізувати, відбувається розвиток активності та формування особистої реальної відповідальності й самостійності [3, с. 142]. Крім того, проєктна технологія може сприяти формуванню культурного багатства та поваги до культурних традицій, що має велике значення для формування громадянської свідомості дітей та їхнього національно-патріотичного виховання.

Щодо віку, в якому варто впроваджувати проєкти національно-патріотичного виховання, то найбільш сприятливим є старший дошкільний вік, коли у дітей активізується інтерес до соціального світу, суспільних явищ, вони починають отримувати певний соціальний досвід. Під час проєктної діяльності змінюється роль

педагога: він стає наставником та партнером для вихованців у процесі пізнання та вирішення різних завдань і проблем.

Наш досвід переконує, що роботою з національно-патріотичного виховання мають бути пронизані по можливості всі види активностей вихованців у закладі дошкільної освіти.

Умови воєнного стану сприяють розвитку дистанційної освіти в різних її формах. З урахуванням дистанційного формату освітнього процесу дошкільних закладів Донеччини елементи національно-патріотичного виховання можуть і мають бути включеними в кожну відео-зустріч вихователя з дітьми – не лише в «Ознайомлення з довкіллям», «Ознайомлення з природою рідного краю», «Розвиток мовлення», а й в «Логіко-математичний розвиток», образотворчі види діяльності – зображувальні, літературні, музичні, театральні та інші. Важливою умовою організації таких активностей має бути їх системність, логічна послідовність, поступовість ускладнення матеріалу та врахування особливостей регіону.

З реалізації зазначеного нами розроблено систему проєктів для дітей старшого дошкільного віку з теми «Україна – моя Батьківщина», у яку увійшли такі проєкти: «Державні символи України», «Народні символи України», «Рослинний та тваринний світ України», «Національна українська кухня», «Український побут: минуле та сучасне». До кожного з проєктів розроблено електронний контент з інтерактивними іграми і вправами. Наприклад, «Чим багата українська хата?» (діти знайомляться з предметами побуту, властивими для української хати минулого), «Кошик для борщу» (діти повинні зібрати кошик продуктів, необхідних для приготування національної страви) та інші (https://drive.google.com/drive/folders/1yQag0RJv6OAUv1ODLAtN9Z45tV5m7IY3?usp=share_link). Обов'язковою умовою організації проєктів з національно-патріотичного виховання є розмаїття видів дитячої діяльності, що забезпечує зацікавленість дітей, підсилює мотивацію, активну залученість кожної дитини до пізнання та отримання досвіду.

Здійснюючи національно-патріотичне виховання старших дошкільників, не слід забувати про ще одних учасників дистанційного освітнього процесу – про батьків. Проєктна технологія найкращим способом надає можливість включити батьків в освітній процес, що сприяє розвитку довіри та взаєморозуміння між всіма учасниками освітнього процесу, розвиває дитяче почуття причетності до родини та до довкілля загалом, формує громадянську позицію та розвиває соціальні навички всієї родини.

Підводячи підсумки, визначимо наступні важливі позиції, які допоможуть успішній реалізації проєктної технології з національно-патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку: 1) проєкт має бути актуальним – це дозволить зацікавити дітей і сприяти формуванню патріотичних почуттів; 2) урахування індивідуальних особливостей кожної дитини допоможе створити комфортну атмосферу для них і дозволить долучитися до проєкту на своєму рівні; 3) задіяння всіх аналізаторів – важливий аспект проєктної діяльності, що дозволяє розвивати різні типи мислення дитини: логічне, творче, критичне тощо; 4) партнерські відносини між педагогом, дітьми та їхніми батьками є ключовим чинником успіху проєктів. Вони дозволяють підтримувати діалог між усіма учасниками та забезпечують успішну реалізацію проєкту.

Список використаних джерел

1. Устименко І. Патріотичне виховання учнівської молоді, окреслене війною. *Педагогічний вісник*. 2022. № 1–2. С. 26–29.
2. Козак Л., Коваль В. Проектна діяльність як засіб підготовки дитини до навчання у Новій українській школі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 71. С. 127–131.
3. Рогальська Н. Громадянське виховання дітей дошкільного віку на засадах використання проектної технології. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 74. С. 139–143.

Грина Шумілова

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки та освіти,
Маріупольський державний університет
(м. Київ, Україна)

НАПРЯМИ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Згідно наказу МОН «Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти» моніторинг проводиться відповідно реалізації таких принципів: систематичності та системності; доцільності; прозорості моніторингових процедур та відкритості; безпеки персональних даних; об'єктивності одержання та аналізу інформації під час моніторингу; відповідального ставлення до своєї діяльності суб'єктів, які беруть участь у підготовці та проведенні моніторингу [1].

Моніторинг якості формування загальнокультурної компетентності майбутніх учителів початкових класів представлений цілеспрямованим, мотиваційно-регулюючим, системним, корекційним та результативним напрямом. Цілеспрямований напрям проведення моніторингу якості формування загальнокультурної компетентності майбутніх учителів це відстеження і аналіз результатів щодо виявлення спрямованості пізнавальних інтересів, мотивів, ціннісних орієнтацій, потреб, переконань, ідеалів, характеру мотивації; поточного тестування; виконання педагогічних завдань; вирішення педагогічних задач; з'ясування засвоєння науково-теоретичних знань про загальнокультурну компетентність, характеру засвоєння знань про неї, сформованості вмінь, суджень, навичок, досвіду з питань загальнокультурної компетентності. Ознаками цілеспрямованого напрямку моніторингу є виявлення досягнутих результатів у різних видах діяльності здобувачів (навчально-пізнавальній, дослідно-краснознавчій, громадсько-виховній, освітній). Об'єктом самоаналізу сформованості компонентів загальнокультурної компетентності здобувачів є визначення сукупності стратегічних змін, що пов'язано із складанням програми самовиховання, проектуванням змін та результатів, які відбуваються в їх поведінці в процесі залучення до видів діяльності.

Мотиваційно-регулюючий напрям проведення моніторингу якості формування загальнокультурної компетентності полягає у сприйнятті й розумінні здобувачами особливостей виконання завдань кожного з видів діяльності. Оформлення мети і завдань, відстеження динаміки змін, які характеризують розвиток внутрішньої мотивації та цільових орієнтацій здобувачів, спрямованих на формування